

Пролог

*Середземне море
Жовтень 1946 року*

Вона сиділа навпочіпки на верхній палубі, оточена сотнями людей, що притиснулись одне до одного. Всі припишкли, відколи корабель прибув до найсхіднішої точки Середземноморського басейну. Безмісячної ночі небо й море зливалися в одну суцільну темряву. Юдіт затято прагнула сягнути крізь неї поглядом і розгледіти берег. О, як її батьки та сестри молилися про цей прихисток, намагаючись вирватися з нацистських лабетів.

«Я роблю це заради тебе», – промовила вона подумки, намагаючись не зронити жодного звуку. Корабельні двигуни застигли. Проте гудіння, що наповнювало вуха Юдіт упродовж дев'яти днів на цій старій посудині, не вщухало; воно відлунувало у скронях розпульсованою кров'ю. Юдіт пізнала страх. Жах був її постійним супутником останні шість років, відколи їй виповнилося одинадцять. Тепер з'явився новий страх: що їх перехоплять британці, які контролюють Палестину і блокують в'їзд єврейських біженців. Її прагнення потрапити до Держави Ізраїль може зазнати краху. Що станеться з нею тоді? Земля була так близько, що Юдіт майже фізично відчувала смак соку її апельсинів.

З приглушеним брязкотом поповз важкий ланцюг, і Юдіт разом із кораблем здригнулася, коли якір вчепився у дно. Поруч

із нею восьмирічна дівчинка скигвила. Юдіт притиснула її до себе і приклала палець дитині до губ. Вони щовечора готувалися до цієї довгої години мовчання. Найскладніше попереду. Наступні кроки будуть пов'язані з великими ризиками – їхня єдина надія досягти свободи.

Тривога нависла над пасажирами, неначе хмара. Вони стояли, затамувавши подих. Юдіт провела рукою над головами дванадцяти дітей, що згуртувалися навколо неї, наче перелякані птахи. Вона по-материнськи приголубила їх у марсельському таборі для переміщених осіб і зблизилася з ними завдяки спільним пустошам, розмовам та грі на флейті. Їм усім було від восьми до десяти років, за винятком одного чотирирічного хлопчика. Він був розумним і слухняним малим. Найближча година – це випробування, яке ніхто не має права провалити. Дитина, що не тямиться зі страху, наражає на небезпеку сотні пасажирів.

Насувався солоний туман. Корабель гойдався у нічній тиші; лише хвилі стиха плюскали в борти. Спокій був оманливим, він віщував небезпеку. Загроза бути викритими ховалась у легкому вітерці, який пестив палахке обличчя Юдіт і гладеньку поверхню води. І вода, і вітер могли донести звук найтихішого голосу до британського патрульного катера.

У тісному просторі Юдіт потягнула маленького хлопчика до себе на коліна. Він притиснувся до неї, щоб заспокоїтися, породжуючи в ній любов навзаєм. Юдіт ніжно торкала губами пасма його волосся.

Приглушені удари весел за бортом змусили її підвести голову. Її група, що складалася з неї та наймолодших дітей, мала зійти на берег першою. Хтось торкнув її за плече. Юдіт підвелася, поправила ремені, якими було прив'язано пакунки та матер'яну сумку до її спини. В сумці лежало їхнє взуття. Юдіт

підняла хлопчика і взяла за руку найближчу дитину; решта її підопічних утворювали тісний ланцюжок позаду. Батько хлопчика, один з організаторів, мав бути серед останніх, що залишать корабель, і Юдіт молилася, щоб він устиг дістатися берега до того, як їх побачать. У темряві якийсь молодик піднявся драбиною на борт корабля і спустив хлопчика вниз. Біля поруччя ізраїльтянка жестом наказала іншим дітям Юдіт спускатися також. Юдіт замикала ту вервечку.

Сильні руки вхопили її за талію, коли вона ступила на останню сходинку, й обережно опустили на лавку в човні. Інші діти та їхній керівник швидко заповнили човен. Двоє юнаків її віку взяли за весла, і серце Юдіт сповнилося гордістю від побаченого. Це члени Хагани*. Герої. Вона довіряла кожному з них. Хай там як буде в новому домі, але вона прагнула приєднатися до їхніх лав.

Та спершу має провести своїх підопічних через наступні випробування, вирішальні. Якщо британці виявлять їх на воді або на суходолі, солдати оточать їх, змусять повернутися на корабель і відішлють назад до проклятої Європи, яка ненавидить тих, кого не змогла вбити. Другий можливий сценарій – британці замкнуть їх за колючим дротом у новозбудованих таборах на острові Кіпр.

Ледве вирвавшись із газових камер, створених для знищення людей, вони знову можуть опинитися в концтаборі, не маючи надії на порятунок.

Три порожні човни пропливли повз них у сутінках, прямуючи до корабля по інших іммігрантів, поки її маленьке судно наближалось до берега. З кожним сплеском хвилі серце Юдіт

* Хагана – єврейська підпільно-партизанська військова організація в підмандатній Палестині з 1920 по 1948 роки, коли вона стала основою новостворюваного ЦАХАЛу. – Примітка літературної редакції.

Щойно вибралися нагору, як провідник прошепотів:

– На землю!

І вони всі розпласталися на гальковому ґрунті поміж колючих чагарників. Тут спалахнув новий промінь і опустився на вершину скелі. Він торкнувся їхніх спин. Усі затамували подих, підібгавши руки під себе, вигини їхніх тіл зливалися з нерівною поверхнею. Ніхто не рухався. Камінь впивався у щоку Юдіт, роздираючи шкіру. Її серце калатало так сильно, мов от-от розірветься. Вона молилася, щоб діти витерпіли біль від гострого каміння. Якби її групу викрили, це приречло б на загибель кожного, хто пішов за нею.

Світло прожектора згасало, і темрява огортала її, як олив'яне укривало. Юдіт доторкнулася до найближчої дитини, – це було їхнім домовленим сигналом, – і всі підвелися. Не маючи часу на те, щоб обтрусити із себе пісок і камінці, вони кинулися бігти зораним полем. Коли очі Юдіт звикли до темряви, вона побачила неподалік силуєти інших людей, що поспішали в тому ж напрямку.

Промінь ліхтарика спрямовував їх до вантажівки, яка вже чекала. Їхній рятівник швидко допоміг усім залізти в кузов. Дерев'яні лавки не були прикручені до дна кузова. Юдіт покляла хлопчика на підлогу, затиснула між ногами, а її руки, наче захисні крила, обхопили дітей, що сиділи поруч. «Ми тут, – казала вона собі, ледь вірячи в це. – Дякую тобі, Боже». Вона вдихнула на повні груди повітря Святої Землі. Дівчина знала, що була однією з багатьох мільйонів людей, які дістануться сюди.

Інші групи піднімалися вгору; діти тіснилися щільніше, щоб вивільнити місце для дорослих, які й далі надходили. Ще одна вантажівка з гуркотом від'їхала. Рятівники бігли назад; сотні пасажирів досі чекали, коли їх вивезуть у безпечне місце.

Коли молодик зачинив низький задній борт вантажівки, Юдіт простягнула руку і торкнулася його пальців.

– Мій герою, – прошепотіла вона. – Дякую тобі.

– Ласкаво просимо додому, – відповів він, і Юдіт вловила тепло усмішки в його голосі.

Розділ перший

ШЕРОН

*Тель-Авів, Ізраїль
Липень 1968 року*

Шерон зайшла до квартири своєї бабусі, сподіваючись урятуватися від палючої спеки надворі, але повітря, що зустріло її, було просякнуте запахом випічки, теплим. З радіо долинала пристрасна пісня «Золотий Єрусалим», яка стала неофіційним національним гімном Ізраїлю за рік по звільненню Єрусалима. Шерон кинула свою матер'яну сумку і скинула босоніжки, щоб насолодитися прохолодою, яка йшла від мармурової підлоги. Її шкіра була липкою після автобусної поїздки назад до Тель-Авіва із замиського будинку її загиблого нареченого.

Вона ледве встигла зачинити двері, коли з кухні вийшла її бабуся, Савта*.

— Хтось із флоту приходив до тебе.

Шерон стрімко розвернулася на п'ятах.

— Чому цей хтось не пішов до Голанів?

Оскільки Шерон не стала дружиною Алона Голана, його батьки — найближчі родичі. За тридцять годин по тому, як підводний човен «Дакар» надіслав свій останній сигнал, головнокомандувач відвідав їхній дім, щоб повідомити прикру новину.

— На флоті знають, де вони живуть, — додала Шерон.

— Він залишив телефонний номер.

* Івритське слово савта використовують для звертання до бабусі. — Примітка літературної редакторки.